

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-227-2-83>

**DIDACTICIZATION OF SOCIO-POLITICAL TEXTS
FOR TRANSLATION CLASSES**

**ДИДАКТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ
ДЛЯ ЗАНЯТЬ З ПЕРЕКЛАДУ**

Lyubchuk N. V.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Germanic Philology and Translation
Taras Shevchenko
National University of Kyiv
Kyiv, Ukraine*

Любчук Н. В.

*кандидат філологічних наук,
доцент,
доцент кафедри германської філології
та перекладу
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Сьогодні, в часи глобалізації і стрімкого розвитку взаємозв'язків між державами, обмін інформацією, зокрема про політичні, економічні і культурні події, набуває особливого значення. Більшість авторитетних ЗМІ має розділ «Події у світі», який містить огляд зарубіжних ЗМІ, коментарі, інтерв'ю із зарубіжними експертами. Відтворення прагматичної функції таких текстів у перекладі великою мірою залежить від якості перекладу. На думку К. Норд, перекладач з огляду на свою компетенцію в культурах А і Б має бути в змозі зрозуміти реакцію реципієнтів вихідного тексту, передбачити реакцію реципієнтів цільового тексту і перевірити переклад на функціональну відповідність [3, с. 12]. Отже, великого значення набуває орієнтація підготовки перекладачів на ознайомлення не лише з відповідною лексикою, а й з особливостями суспільно-політичного, економічного і культурного життя країн, на усвідомлення культурних і ментальних відмінностей між народами. До цілей заняття окрім розвитку перекладацької компетентності належить вдосконалення знань мови, соціо-культурних характеристик, розвиток здатності приймати рішення, проявляти повагу до вихідного тексту, замовника і адресата цільового тексту. Беззастережною вимогою до сучасного заняття є використання автентичних «текстів у ситуації» [1, с. 156, 3, с. 169], тобто перекладач (студент) повинен отримати максимальне уявлення про автора, його намір, адресата, замовника, мету перекладу.

Зміни у підготовці перекладачів, що відбулися в 90-х роках ХХ століття, зумовили появу нових моделей навчання перекладу і праць

з дидактики (Д. Робінсон [4], У. Каутц [1], К. Норд [3], М. Бейкер[5], Дж. Мандей [2] та ін.). Проте в цих працях описані лише загальні підходи до навчання і відбору текстів; поза увагою залишається питання, як формувати корпус текстів залежно від напрямку перекладу. **Метою** цієї розвідки було випрацювання принципів відбору суспільно-політичних текстів для занять з перекладу.

Трактування різними авторами / викладачами, які саме тексти належать до суспільно-політичних, дещо різняться: з одного боку, до цієї групи текстів відносять лише тексти ЗМІ, з іншого, зосереджуються на вивченні суспільно-політичної лексики і перекладі навчальних текстів на суспільно-політичну тематику. Обмеження ж навчального матеріалу певними типами текстів не забезпечують достатній розвиток компетентностей студентів. Німецькі лінгвісти не виділяють суспільно-політичні тексти як єдину групу, натомість вони розрізняють промови, політичні програми, тексти ЗМІ, які своєю чергою поділяються на різні жанри. Ми пропонуємо відносити до суспільно-політичних текстів будь-які тексти, зміст яких стосується суспільно-політичного життя.

В КНУ імені Тараса Шевченка переклад суспільно-політичних текстів впродовж багатьох років вивчали в курсі практики письмового та усного перекладу, в останні роки він був виділений в окрему дисципліну. Багаторічний досвід роботи зі студентами дає підстави стверджувати, що на початковому етапі навчання студенти не мають достатніх фонових знань не лише про країни, в яких функціонує іноземна мова, а й про Україну, тому суттєві труднощі викликає відтворення не лише іноземних реалій і власних назв, а й українських, зокрема при перекладі з іноземної мови українською; тим більше проблемним виявляється відтворення реалій і онімів третіх країн. З іншого боку, намагаючись максимально точно відтворити зміст, студенти не враховують жанрові особливості тексту, дослівно перекладають назви статей, що в деяких випадках стилістично недоцільно. Отже, до цілей заняття належить, зокрема, заповнення прогалин у фонових знаннях і ознайомлення з жанрово-стилістичними характеристиками текстів. З огляду на це тексти мають відповідати таким критеріям:

1) бути достатньо стислими з огляду на обмеженість часу (більші за обсягом тексти можна винести на самостійне опрацювання на етапі підготовки до перекладу);

2) містити актуальну і важливу інформацію про суспільно-політичне життя;

3) містити виклики з погляду перекладу;

4) одна тематика має бути представлена текстами різних жанрів;

5) заголовки статей мають належати до різних типів: від фактичних (які досить часто можна перекласти дослівно) до образних і заголовків-кліше, що потребують трансформацій і перефразувань.

Формуючи корпус текстів, слід також керуватися такими факторами як відправник (науковець, журналіст, політик) і його намір (ознайомлення з певною інформацією, коментар, оцінка, агітація), реципієнт, його статус і знання. Однією з особливостей перекладу суспільно-політичних текстів є здійснення як письмового (напр., енциклопедичні тексти, статті ЗМІ, програми), так і усного перекладу (напр., інтерв'ю, промови). Важливим є врахування дидактичної прогресії на заняттях: тексти доцільно розміщувати за темами, починаючи з інформативних енциклопедичних, що забезпечить ознайомлення студентів з предметом і лексику, наступним етапом можуть бути інформативні тексти ЗМІ (напр., новини), аналітичні статті, коментарі, що передбачають прагматичну адаптацію; політичні програми; усний переклад починати з навчальних відео (за наявності), усних новин, завершуючи інтерв'ю і промовами. Для аналізу і порівняння жанрових особливостей текстів на етапі підготовки до перекладу слід застосовувати моно- і білінгвальні й паралельні корпуси текстів.

Зважаючи на те, що одним із способів представлення інформації у ЗМІ є огляд публікацій на певну тематику, на заключному етапі опрацювання теми доцільно запропонувати студентам зробити такий огляд, передбачивши реферативний переклад кількох статей.

Власне переклад здійснюється в три етапи. Письмовий передбачає:

1) перекладацький аналіз тексту, що включає постановку перекладацького завдання, визначення жанрово-стилістичних характеристик тексту, перекладацьких проблем (на цьому етапі можливе залучення паралельних текстів для ширшого ознайомлення з тематикою);

2) переклад;

3) редагування цільового тексту.

Усний переклад включає підготовчий етап, який полягає в ознайомленні з тематикою, тобто огляд паралельних текстів, власне переклад, аналіз перекладу.

Такий особистісно-діяльнісний, компетентнісний, рефлексивний і професійно орієнтований підходи підвищують зацікавленість студентів і сприяють покращенню результату.

Література:

1. Kautz U. Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens. München : Iudicium, 2000. 632 S.
2. Munday Jeremy Introducing translation studies : theories and applications. Fourth Edition. New York : Routledge, 2016. 376 p.
3. Nord Ch. Textanalyse und Übersetzen: theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse. 2., neubearb. Auflage. Heidelberg: Groos, 1991. 284 S.
4. Robinson Douglas Becoming a Translator: An Introduction to the Theory and Practice of Translation. Second Edition. New York : Routledge, 2007. 301 p.
5. Routledge Encyclopedia of Translation Studies. Ed.: Baker Mona, Saldanha Gabriela. 2nd edition. New York : Routledge, 2009. 674 p.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-227-2-84>

**THE CONCEPT OF “MOTHERLAND” IN L. F. BAUM’S
FAIRY TALE “THE WONDERFUL WIZARD OF OZ”
AND ITS ADAPTATIONS BY O. VOLKOV
“THE WIZARD OF THE EMERALD CITY”**

**ВІДТВОРЕННЯ КОНЦЕПТУ «БАТЬКІВЩИНА» В КАЗЦІ
Л. Ф. БАУМА «ЧАРІВНИК КРАЇНИ ОЗ» ТА АДАПТАЦІЇ
О. ВОЛКОВА «ЧАРІВНИК СМАРАГДОВОГО МІСТА»**

Petrauskas V. V.

*Bachelor of Arts, student
National Aviation University
Kyiv, Ukraine*

Петраускас В. В.

*бакалавр, студентка
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна*

Переклад на території України часто регулювався певною домінуючою ідеологією. Тож переклад став не лише способом передачі інформації між мовами, а й способом маніпуляції свідомістю читачів та нав'язування ідеології. Суттю ідеологічного втручання у випадку перекладу є те, що вибори, які здійснюються в процесі перекладу (не тільки перекладачем, а й усіма тими, хто втягнений у його видання, в тому числі тих, хто вирішив обрати текст для перекладу), потенційно